

Hapimana me Wharetutu ki Ohinemutu nei. Ko tenei wa ko te tau 1831, ko Noema te marama. Ka mihi a Pango ki a Te Wiremu raua ko Te Hapimana me Wharetutu. Ko te wa tonu tenei i tukua ai a Owhatiura, a Te Koutu e Pango ki a Te Wiremu raua ko Te Hapimana a ko te wa ano hoki tenei i huaina ai te ingoa o Te Wiremu ko "Te Wiremu Karuwaha." Na Pango Ngawene i tapa taua ingoa. Ka tae mai hoki ki tona marae ki te Papa-i-Ouru ko Pango anake i tu atu ki te mihi. Ka tu mai a Te Wiremu ka whakaputa i tona pouri ki a Pango, he mau no Pango ki nga mahi tohunga. Tera ano tetahi mahi e mahia ana e Pango ma, he wahine herehere e tukua ana, kia patua e te pouaru a tetahi o nga rangatira o Te Arawa, i mate i tetahi pakanga i mua tata atu. Koia te wahine herehere nei ka tukua kia patua e te pouaru, hai utu mo tana taane. Ko te whakahe a Te Wiremu he tuku no Pango i era tikanga kia mahia, a ko ia tonu hoki te kai-whaka-haere i era tikanga.

E rua o raua ra i noho ai i Ohinemutu, ka hoki. Otira i te tau 1835 i a Maehe 19 ka tae mai ano a Te Hapimana ki Rotorua nei, ka whakanoho ki Te Koutu. I te tau 1836 i a Akuhata 14 ko Mataipuku. Ka hinga i a Waikato i a Te Whararoa ka tahuna te whare o Te Hapimana. Ka mutu te noho a te Hapimana i Te Koutu. Otira i te tau 1839 ka hoki mai ano a Te Hapimana, ka whakanoho ki Mokoia. Ko Hamuera Pango e korero ana i Te Koutu Poraka i te tau 1886:—"I whakaturia he whare mona (Te Hapimana) ki te Paia'iwiwhakaete. He wahi tera no taku papa no Pango." Ko Tamihana Korokai e korero ana mo Te Koutu i taua tau ano 1886:—"I noho a Te Hapimana ki Te Koutu i mua atu o Mataipuku, na Ngati-Karenga na Ngati Te Riri i whakanoho taua pakeha ki reira."

(Taria te roanga.)

TE MARENA TUATAHI KI NIU TIRENI.

KO te marena tuatahi ki Niu Tireni ko te marena o Piripi Taphana (Philip Tapsell) ki Paikia i a Hune i te tau 1823. I marena tenei pakeha ki tetahi wahine Maori kua uru mai ki te whakapono a kua oti hoki te iriiri.

No muri mai ka heke mai a Te Taphana ki Maketu, a kei te ora tonu ana mokopuna tuarua, tuatoru e noho mai nei ano i Maketu. Ko te marena tuatahi o te iwi pakeha no Oketopa. 1831, ko nga pakeha tuatahi i marenatia ko William Puckey me Matilda Davis. I roa ai to raua marena, na te kore "mowhiti" (ring) i Niu Tireni. I whanga kia hoki mai ra no te kaupuke a te Hahi i Poihakena ki te mau mai i te ringi marena. Ko Henare Wiremu te minita nana i whakahaere te karakia marena. Ko te wahine marena he mea hiki haere i runga i te tuuru. E 40 nga pakeha i taua marena.

(Ko te tamaiti a Kiri Taphana kei te marenatia i tenei marama (Tihema) ki a Molly Riripotaka.)